

Cybersecurity and Law

2025 Nr 1(13)

DOI: 10.35467/cal/214596

The essence and forms of exemption from professional military service

Istota i formy zwolnienia z zawodowej służby wojskowej

Sławomir CHOMONCIK

Akademia Sztuki Wojennej

ORCID: 0000-0002-7747-8016

E-mail: s.chomoncik@akademia.mil.pl

Abstract

Professional military service is voluntary. Therefore, it is the professional soldier who can decide to terminate their service. Nevertheless, the legislator has provided for circumstances in which the termination of professional military service occurs without the soldier's will. In this regard, the regulations indicate mandatory and optional grounds which will or may lead to dismissal from professional military service.

The article shows that in most cases, voluntary resignation is insufficient when it comes to professional soldiers being discharged from military service. A soldier may terminate their service relationship and, after the expiry of the term, they are discharged from military service. The legislator has rightly created two separate lists of grounds, both mandatory and optional, for exemption from military service. It is also very important that these lists are closed, limiting the possibility of the authority responsible for dismissing a given soldier from military service to indicate further grounds.

Keywords:

professional military service, dismissal from professional military service, performance of service, loss of military rank, demotion, official position

Streszczenie

Pełnienie zawodowej służby wojskowej charakteryzuje się dobrowolnością. Zatem to żołnierz zawodowy może podjąć decyzję o wypowiedzeniu stosunku służby. Niemniej jednak ustawodawca przewidział okoliczności, w których to zakończenie zawodowej służby wojskowej następuje bez woli żołnierza. W tym zakresie przepisy wskazują na obligatoryjne i fakultatywne przesłanki, których wystąpienie doprowadzi lub może doprowadzić do zwolnienia z zawodowej służby wojskowej.

W artykule wykazano, że w zakresie zwolnienia ze służby wojskowej żołnierza zawodowego w większości przypadków wskazana dobrowolność jest niewystarczająca. Żołnierz może wypowiedzieć stosunek służbowy i po upływie terminu następuje jego zwolnienie ze służby wojskowej. Ustawodawca zasadnie stworzył dwa odrębne katalogi przesłanek, zarówno obligatoryjnych, jak i fakultatywnych, w zakresie zwolnienia ze służby wojskowej. Bardzo ważne jest również to, że wskazane katalogi mają charakter zamknięty, ograniczając wskazywania kolejnych przesłanek przez organ odpowiedzialny za zwolnienie danego żołnierza ze służby wojskowej.

Słowa kluczowe:

zawodowa służba wojskowa, zwolnienie z zawodowej służby wojskowej, pełnienie służby, utrata stopnia wojskowego, degradacja, stanowisko służbowe

Uwagi ogólne

Pełnienie zawodowej służby wojskowej charakteryzuje się dobrowolnością. Oznacza to, że zarówno podjęcie służby wojskowej, jak i jej zakończenie, uzależnione jest od woli danej osoby. Oczywiście przyjęcie do służby wojskowej wiąże się z właściwą weryfikacją kandydata, a finalnie pozytywną decyzją właściwego organu. z kolei odejście ze służby wojskowej może nastąpić zarówno z woli samego żołnierza, jak również przy zaistnieniu odpowiednich przesłanek - może mieć miejsce w wyniku decyzji podjętej przez odpowiedni organ.

Mając na względzie okoliczność zwolnienia żołnierza zawodowego przez organ należy wskazać, że następuje to przy zaistnieniu odpowiednich przesłanek, które to ustawodawca wskazał w art. 226 i 228 ustawy o obronie Ojczyzny (dalej: u.o.o). Należy podkreślić, że przesłanki te stanowią katalog zamknięty. Dodatkowo przesłanki ujęte w art. 226 u.o.o. determinują obligatoryjne zwolnienie z zawodowej służby wojskowej. z kolei zaistnienie tych określonych w art. 228 u.o.o. może spowodować zwolnienie z zawodowej służby wojskowej, zatem zwolnienie ma charakter fakultatywny. Rozróżnieniu podlega również termin zwolnienia ze służby wojskowej. W niektórych okolicznościach zwolnienie następuje z chwilą zaistnienia okoliczności stanowiących podstawę

zwolnienia ze służby, a w kolejnych to zwolnienie następuje z dniem, w którym to decyzja stała się ostateczna¹.

Obligatoryjne przesłanki zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej

Konieczność zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej występuje w sytuacji zaistnienia jednej z szesnastu przesłanek wskazanych w art. 226 u.o.o. W ramach pierwszej z nich, zwolnienie ma miejsce w przypadku zrzeczenia się obywatelstwa polskiego. Zgodnie z art. 83 u.o.o., posiadanie obywatelstwa polskiego jest warunkiem koniecznym do powołania do służby wojskowej. Jednocześnie należy podkreślić, że żołnierz zawodowy może posiadać równoległe również obywatelstwo innego państwa i nie jest to przeszkoda, ażeby pełnić służbę wojskową.

Zgodnie z art. 46 ustawy o obywatelstwie polskim, obywatel polski, który zrzeka się obywatelstwa polskiego, traci obywatelstwo polskie po uzyskaniu zgody Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego. Podkreślenia wymaga jednakże fakt, że Konstytucja RP w art. 34 ust. 2 stanowi, że obywatel polski nie może utracić obywatelstwa polskiego, chyba że sam się go zrzeknie. Jednakże zgodę na zrzeczenie się obywatelstwa musi zaakceptować Prezydent RP. Jest to jego uprawnienie wynikające z art. 137 Konstytucji RP. Tak więc konstytucyjna zasada dotycząca utraty polskiego obywatelstwa oznacza, że może ono nastąpić wyłącznie poprzez zrzeczenie się tego obywatelstwa przez zainteresowaną osobę i przy wyrażeniu zgody na to zrzeczenie się przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej². W przypadku wyrażenia zgody przez Prezydenta RP, utrata obywatelstwa polskiego następuje po upływie 30 dni od dnia wydania postanowienia. W przypadku nie wyrażenia zgody przez Prezydenta RP, wówczas nie dochodzi do prawidłowego zrzeczenia się obywatelstwa i obywatel, który nadal wyraża wole dokonania tej czynności, musi wystąpić z ponownym wnioskiem³.

Drugą przesłanką, której zaistnienie determinuje zwolnienie z zawodowej służby wojskowej jest wybór na posła, w tym do Parlamentu Europejskiego, senatora, na kierownicze stanowisko państwowe obsadzane na podstawie wyboru oraz do organów wykonawczych samorządu terytorialnego. Odnosząc się do wyborów do parlamentu, to podkreślenia wymaga fakt, że nabycie mandatu posła następuje z chwilą stwierdzenia wyboru danej osoby, a odbywa się to poprzez ogłoszenie wyników wyborów w Dzienniku Ustaw⁴. Niemniej

¹ Zob. J. Taczowska – Olszewska, Stosunek służbowy jako stosunek zatrudnienia [w:] W. Kitler, D. Nowak, M. Stepnowska (red.), Prawo wojskowe, Warszawa 2017, s. 642 – 646.

² J. Jagielski, Komentarz do art. 46 [w:] J. Jagielski (red.), Obywatelstwo polskie. Komentarz do ustawy, Warszawa 2016, Lex/el.

³ Zob. szerzej: K. Kozłowski, Uprawnienie Prezydenta RP do wyrażania zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego, „Przegląd Prawa Publicznego” 2019, nr 4, s. 89-104.

⁴ Zob. B. Banaszak, Kodeks wyborczy. Komentarz, Warszawa 2014, s. 414.

jednak dowódca jednostki występując do właściwego organu z wnioskiem o zwolnienie załącza zaświadczenie o wyborze.⁵ Należy uznać, że tożsama procedura jest zastosowana również w przypadku wyboru na senatora czy eurodeputowanego.

Kolejną przesłanką, wskazaną przez ustawodawcę jest wydanie przez komisję lekarską orzeczenia o niezdolności do służby wojskowej. Przesłanka ta nie budzi wątpliwości interpretacyjnych. Istotne jest, że pełnienie służby wojskowej wymaga od żołnierza zawodowego pełnej sprawności fizycznej, jak i psychicznej. Stąd orzeczenie kwestionujące zdolności żołnierza do pełnienia służby wojskowej jest w tym zakresie w pełni zrozumiałe. Należy podkreślić, że tożsame zastosowanie przedmiotowej regulacji będzie również w przypadku, w którym to żołnierz zawodowy nie zgłosi się przed komisję lekarską we wskazanym terminie i miejscu, nie podda się badaniom, jak i w sytuacji, w której to nie przyjmie skierowania do wojskowej komisji lekarskiej.

Podkreślić należy, że żołnierz zawodowy podlega również opiniowaniu służbowemu, które jest coroczne, chyba że zachodzą precyzyjnie określone wyjątki. Żołnierz, który otrzymał ocenę niedostateczną, obligatoryjnie jest zwalniany ze służby wojskowej. Oczywiście istnieje możliwość odwołania od uzyskanej oceny, stąd zwolnienie ze służby następuje po wyczerpaniu procedury odwoławczej.

Ustawodawca założył również, że obligatoryjną przesłanką zwolnienia ze służby wojskowej jest również osiągnięcie przez żołnierza zawodowego 60 roku życia. Rozwiązanie to przewiduje jednak wyjątek określony w art. 227 u.o.o., który stanowi, że Minister Obrony Narodowej, w przypadkach uzasadnionych potrzebami Sił Zbrojnych, na wniosek żołnierza zawodowego złożony nie później niż przed osiągnięciem wieku 60 lat życia, może wyrazić zgodę na dalsze pełnienie przez niego zawodowej służby wojskowej, określając termin zwolnienia z zawodowej służby wojskowej, przy czym termin zwolnienia z zawodowej służby wojskowej nie może być późniejszy niż dzień osiągnięcia przez żołnierza zawodowego wieku 65 lat.

Złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia lustracyjnego stanowi nadal okoliczność powodującą automatyczne zwolnienie ze służby wojskowej. Podkreślić należy, że przesłanka ta za kilka lat stanie się przepisem martwym z uwagi zmiany pokoleniowe, które zachodzą w siłach zbrojnych. W momencie, w którym ostatni żołnierze będący zobligowani do składania takiego oświadczenia przejdą na emeryturę, zastosowanie tego przepisu stanie się całkowicie bezprzedmiotowe.

W przypadku odmowy pełnienia służby na równorzędnym lub wyższym stanowisku służbowym, zachodzi również okoliczność determinująca zwolnienie z zawodowej służby wojskowej. Podobne rozwiązanie ma miejsce w przypadku upływu terminu wypowiedzenia stosunku służbowego zawodowej służby

⁵ S. Chomonicz, Zawodowa służba wojskowa [w:] M. Karpiuk, J. Kurek – Sobieraj (red.), Ustawa o obronie Ojczyzny. Komentarz, Warszawa 2025, s. 328.

wojskowej dokonanego przez żołnierza zawodowego. Mając na względzie pogląd judykatury należy odnieść się do orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego, który to w wyroku z dnia 10 marca 2020 r.⁶ stwierdził, że w sytuacji złożenia przez żołnierza zawodowego wypowiedzenia stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej organ zobowiązany jest do rozwiązania z nim stosunku służbowego. Innymi słowy, w przypadku złożenia wypowiedzenia przez żołnierza zawodowego, obowiązkiem organu jest wydanie wyłącznie decyzji w przedmiocie jego zwolnienia z zawodowej służby wojskowej.

Także niewyznaczenie na stanowisko służbowe w czasie pozostawania w dyspozycji jest okolicznością, która nakłada na organ konieczność zwolnienia ze służby wojskowej. Rozwiązanie to przewidywała również w art. 111 ust. 10 nieobowiązująca już ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych⁷. Jedyny wyjątek stanowi, że ówczesna instytucja rezerwy kadrowej została zastąpiona dyspozycją. Zatem posiłkując się poglądem judykatury, który odnosi się do przedmiotowej regulacji, choć w zakresie nieobowiązującej już ustawy, zwrócić uwagę należy na orzeczenie wydane przez Naczelny Sąd Administracyjny, który to w wyroku z dnia 7 lutego 2019 r.⁸ podkreślił, że żołnierzy zawodowych zwalnia się z zawodowej służby wojskowej wskutek niewyznaczenia na stanowisko służbowe w czasie pozostawania w rezerwie kadrowej. W takiej sytuacji organ zwalniający w decyzji ustala datę zwolnienia, którą jest pierwszy dzień po upływie pozostawania żołnierza w rezerwie kadrowej.

Utrata stopnia wojskowego lub degradacja stanowią również okoliczność powodującą obligatoryjne zwolnienie ze służby wojskowej. Ustawodawca w art. 142 ust. 1 i 2 u.o.o. założył, że żołnierz traci stopień wojskowy w przypadku zrzeczenia się obywatelstwa polskiego, a w przypadku uprawnocnienia się wyroku sądu orzekającego środek karny pozbawienia praw publicznych albo degradacji żołnierz traci posiadany stopień wojskowy, zachowując jednocześnie stopień wojskowy szeregowego (marynarza). z kolei zgodnie z brzmieniem art. 43 ba kodeksu karnego degradacja obejmuje utratę posiadanego stopnia wojskowego i powrót do stopnia szeregowego. Ponadto sąd może orzec degradację w razie skazania za przestępstwo umyślne, jeżeli rodzaj czynu, sposób i okoliczności jego popełnienia pozwalają przyjąć, że sprawca utracił właściwości wymagane do posiadania stopnia wojskowego. Istotne jest, że w myśl art. 43 bb kodeksu karnego sąd może orzec degradację wobec osoby, która w czasie popełnienia czynu była żołnierzem, żołnierzem rezerwy lub żołnierzem w stanie spoczynku. Wskazać należy, że przesłanką orzeczenia degradacji jest ocena *in concreto* okoliczności przedmiotowych czynu (tj. jego

⁶ Wyrok NSA z dnia 10.03.2020 r., i OSK 2648/19, Legalis.

⁷ Zob. szerzej: S. Chomonicz, Ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Komentarz, Toruń 2019, s. 261 – 263.

⁸ Wyrok NSA z dnia 7.02.2019 r., i OSK 1222/18, Legalis.

rodzaju, okoliczności i sposobu jego popełnienia), które mają przesądzać o tym, że sprawca utracił właściwości wymagane do posiadania stopnia wojskowego.⁹

Ustawa wskazuje również na orzeczenie prawomocnej kary dyscyplinarnej, jako przesłanki inicjującej zwolnienie z zawodowej służby wojskowej. W tym zakresie następuje odesłanie do przepisu art. 362 ust 1 pkt 7 u.o.o., który wskazuje na karę dyscyplinarną w postaci zwolnienia z dobrowolnych form służby wojskowej. Dodatkowo uprawomocnienie się takiej kary dyscyplinarnej powoduje zakaz przyjęcia do dobrowolnych form służby wojskowej przez okres 10 lat¹⁰.

Kolejno należy odnieść się do przesłanki w ramach której orzeczony zostanie prawomocny środek karny pozbawiający praw publicznych, bądź wydalaający ze służby wojskowej, jak również zakazujący wykonywania zawodu żołnierza zawodowego. Otóż orzeczenie takiego środka karnego powoduje uruchomienie procedury zwolnienia ze służby wojskowej. Doprecyzowując, pozbawienie praw publicznych powoduje również pozbawienie stopnia wojskowego, oraz utratę orderów i tytułów honorowych oraz utratę zdolności do ich uzyskania w okresie trwania pozbawienia praw¹¹.

Skazanie żołnierza na karę pozbawienia wolności bez warunkowego jej zawieszenia jest również okolicznością, która w obligatoryjny sposób powoduje zwolnienie ze służby wojskowej. Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której to żołnierz zawodowy odbywa karę w zakładzie karnym i jednocześnie dalej jest żołnierzem. Przeczyłoby to wymogom stawianym żołnierzom. Jednak precyzując, podkreślić należy, że wyrok musi być prawomocny, zatem zaskarżony wyrok sądu i instancji orzekającej karę bezwzględnego pozbawienia wolności nie powoduje zwolnienia ze służby wojskowej.

Kolejno ukaranie przez organ właściwego samorządu zawodowego karą zawieszenia lub pozbawienia prawa wykonywania zawodu (specjalności zawodowej), również stanowi okoliczność zwalniającą ze służby wojskowej. Oczywiście orzeczona kara musi być prawomocna. Jednak zwolnienie ze służby nie będzie aktualne w przypadku, w którym to będzie możliwość wyznaczenia ukaranego żołnierza na inne stanowisko służbowe.

Ostatnią przesłanką obligatoryjną jest nieobecność żołnierza w służbie przez okres 3 dni roboczych. W tym przypadku nieobecność musi być jednorazowa i dodatkowo nieusprawiedliwiona.

⁹ P. Kozłowska-Kalisz, Komentarz do art. 43(ba) [w:] M. Mozgawa (red.), Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, Warszawa 2025, Lex/el.

¹⁰ W zakresie procedury zobacz także, S. Chomonic, J. Kosowski, Wybrane zagadnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej żołnierzy, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2019, nr 4 (292), s. 24-43.

¹¹ Zob. szerzej: W. Marcinkowski, Kodeks karny. Część wojskowa. Komentarz, Warszawa 2011, s. 123.

Fakultatywne przesłanki zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej

Fakultatywne przesłanki zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej, jak sama nazwa wskazuje, nie nakładają bezwzględnego obowiązku dokonania takiej czynności przez uprawniony organ. Jest to uprawnienie, a nie powinność. Zatem ziszczenie się przesłanek wskazanych w art. 218 u.o.o. może być uznane przez uprawniony organ za wystarczające lub niewystarczające do zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej. Podkreślić należy, że decyzje podejmowane w materii zwolnienia ze służby wojskowej pozostają pod kontrolą sądu. Zatem w tym zakresie należy wskazać na orzeczenie Naczelnego Sądu Administracyjnego, który to w wyroku z dnia 6 marca 2024 r.¹² stwierdził, że kontrola decyzji uznaniowej przez sąd administracyjny polega w szczególności na sprawdzeniu, czy jej wydanie poprzedzone było prawidłowo przeprowadzonym postępowaniem oraz wyjaśnieniem stanu faktycznego sprawy. Sąd administracyjny kontroluje, czy w toku postępowania administracyjnego podjęto wszelkie niezbędne kroki do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego, czy zebrano zatem wszystkie dowody w celu ustalenia istnienia bądź nieistnienia ustawowych przesłanek decyzji uznaniowej oraz, czy podjęta na ich podstawie decyzja nie wykracza poza granice uznania administracyjnego, czyli nie nosi cech dowolności.

Pierwszą przesłanką, którą wskazał ustawodawca, jest skazanie prawomocnym wyrokiem na karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania albo karę aresztu wojskowego bez warunkowego zawieszenia jej wykonania albo z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Zatem należy stwierdzić, że jest to podobne rozwiązanie, jak w katalogu przesłanek determinujących obligatoryjne zwolnienie ze służby wojskowej, z tą jednak różnicą, że skazanie dotyczy ograniczenia wolności bądź pozbawienia wolności, lecz z jednoczesnym warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Odmowa wydania lub cofnięcie żołnierzowi wymaganego poświadczenia bezpieczeństwa jest również okolicznością, która stanowi możliwość zwolnienia ze służby wojskowej. Oczywiście rozwiązanie to dotyczy żołnierzy, dla których niezbędne jest posiadanie poświadczenia bezpieczeństwa w zakresie zajmowanego przez nich stanowiska służbowego¹³. Żołnierz zawodowy może również zostać zwolniony z zawodowej służby wojskowej również w przypadku

¹² Wyrok NSA z dnia 6.03.2024 r., III SA/Po 894/23, Lex.

¹³ Zob. szerzej: M. Nowikowska, Bezpieczeństwo osobowe. Postępowanie sprawdzające oraz kontrolne postępowanie sprawdzające, [w:] J. Taczkowska-Olszewska, M. Nowikowska, Prawo do informacji publicznej. Informacje niejawne. Ochrona danych osobowych, Warszawa 2019, s. 130 i n.; M. Nowikowska, Ochrona informacji niejawnych w systemie bezpieczeństwa państwa po wejściu Rzeczypospolitej Polskiej do NATO, [w:] K. Chałubińska-Jentkiewicz, K. Gawkowski, Z. Nowak, Ł. Piątkowski, K. Wąsik (red.), Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej Polskiej – 25 lat członkostwa w NATO, Warszawa 2024, s. 205.

otrzymania oceny dostatecznej w ramach opiniowania służbowego. Zaznaczyć należy, że otrzymanie oceny niedostatecznej determinuje zwolnienie ze służby, z kolei ocena dostateczna daje uprawnienie do zwolnienia ze służby wojskowej. Organ bierze pod uwagę okoliczności, jak i perspektywy rozwoju żołnierza, podejmując decyzję o ewentualnym zwolnieniu ze służby wojskowej.

Niewyznaczenie żołnierza na stanowisko służbowe na kolejną kadencję, jest kolejną przesłanką umożliwiającą zakończenie służby wojskowej. W tym przypadku zwolnienie następuje po upływie 6 miesięcy po zakończeniu kadencji na danym stanowisku. Okolicznością, która została sformułowana przez ustawodawcę w sposób nie ostry, jest ta, mówiąca o zaistnieniu potrzeb Sił Zbrojnych. Interpretacja w tym wypadku może być całkowicie dowolna. Zgodnie z poglądem doktryny, przez potrzeby Sił Zbrojnych należy rozumieć celowość: powołania do służby wojskowej, wyznaczenia na stanowisko służbowe, zwolnienia ze stanowiska służbowego, przeniesienia do dyspozycji albo do innego korpusu osobowego, zwolnienia ze służby wojskowej, realizacji zadań służbowych przez żołnierzy lub realizacji innych zadań zabezpieczających interes bezpieczeństwa państwa¹⁴. Elementem niezbędnym do wdrożenia procedury zwolnienia żołnierza ze służby wojskowej na podstawie tej okoliczności jest jednak jego zgoda wyrażona w formie pisemnej.

Skreślenie żołnierza zawodowego w trakcie kształcenia w uczelni wojskowej w szkole podoficerskiej oraz centrum szkolenia lub ośrodku szkolenia, również może być okolicznością powodującą zwolnienie ze służby wojskowej. W tym wypadku skreślenie musi nastąpić ze względu na niespełnienie wymogów określonych w regulaminie nauki lub studiów. Ponadto ustawa w analizowanym przepisie wskazuje także na zachowanie żołnierza, które narusza honor lub godność, lub nie licuje z powagą służby oraz godzi w dobre imię lub interes Sił Zbrojnych. W tym przypadku należy jednoznacznie podkreślić, że organ oceniający powyższe dysponuje szeroką uznaniowością. Zatem przy rozpatrywaniu zachowań żołnierza wymagane jest bardzo skrupulatne wyjaśnienie wszystkich okoliczności składających się na całokształt jego postawy.

Upływ 12 miesięcy zawieszenia w czynnościach służbowych, również może być okolicznością, w której to żołnierz zawodowy zostanie zwolniony ze służby wojskowej. W tym przypadku istotne jest wskazanie, że nie ustały okoliczności będące podstawą jego zawieszenia. Zaznaczyć należy, że okres 12 miesięcy jest *de facto* okresem ochronnym gwarantującym brak zwolnienia ze służby. Daje to również możliwość zakończenia sprawy i wydania prawomocnego orzeczenia.

Podobnie jest w przypadku, w którym to następuje upływ 12 miesięcy od dnia zaprzestania pełnienia służby z powodu choroby lub pobytu w szpitalu albo

¹⁴ J. Bulira, Komentarz do art. 228 [w:] H. Królikowski (red.), Obrona Ojczyzny. Komentarz, Warszawa 2024, Lex/el.

innym podmiocie leczniczym wykonującym działalność leczniczą, chyba że istnieje możliwość nabycia prawa do świadczenia rehabilitacyjnego¹⁵.

Ustawodawca wskazał również na popełnienie czynu o znamionach przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, jako okoliczności umożliwiające zwolnienie ze służby wojskowej. W tym przypadku istotne jest, ażeby łącznie z tym wskazać, że popełnienie czynu jest oczywiste, jak i uniemożliwia dalsze pozostawanie w służbie. Podobne rozwiązanie zostało ujęte również w ustawie o Policji. Mając na względzie tożsamość regulacji warto odnieść się do orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego wskazującego na istotę takiego rozwiązania. Zatem w wyroku z dnia 24 marca 2022 r.¹⁶ sąd stwierdził, że (rozwiązanie to) służy jak najszybszemu eliminowaniu ze struktur Policji funkcjonariuszy popadających w konflikt z prawem, którego przestrzeganie mają kontrolować oraz przeciwdziałać takim zachowaniom, które mogłyby pozbawić policjanta wiarygodności w oczach opinii publicznej. z kolei w wyroku z dnia 23 lutego 2022 r.¹⁷ Naczelny Sąd Administracyjny podkreślił, że ustalenie „oczywistości” popełnienia czynu o znamionach przestępstwa albo przestępstwa skarbowego, o jakiej mowa w treści art. 41 ust. 2 pkt 8 ustawy z 1990 r. o Policji, następuje w warunkach postępowania administracyjnego, które różni się swą istotą, celami i funkcją od postępowania karnego. Na gruncie art. 41 ust. 2 pkt 8 ustawy z 1990 r. o Policji chodzi o „oczywistość” w szerokim znaczeniu, sytuację niewątpliwą, wynikającą z ustalonych okoliczności w sposób bezdyskusyjny, widoczną od razu.

Uwagi końcowe

Podsumowując przeprowadzone rozważania można stwierdzić, że zawodowa służba wojskowa ma charakter dobrowolny. Jednakże w zakresie zwolnienia ze służby wojskowej, w większości przypadków wskazana dobrowolność jest niewystarczająca. Owszem, żołnierz może wypowiedzieć stosunek służbowy i po upływie terminu następuje zwolnienie ze służby wojskowej. Niemniej jednak, w większości przypadków, ustawodawca przewidział okoliczności, które determinują lub mogą determinować zwolnienie z zawodowej służby wojskowej. Zasadnie stworzono dwa odrębne katalogi przesłanek, zarówno obligatoryjnych, jak i fakultatywnych, w zakresie zwolnienia ze służby wojskowej. Bardzo ważne jest również to, że wskazane katalogi mają charakter zamknięty, ograniczając wskazywania kolejnych przesłanek przez organ odpowiedzialny za zwolnienie danego żołnierza ze służby wojskowej.

¹⁵ S. Chomonicz, Zawodowa służba..., s. 330.

¹⁶ Wyrok NSA z dnia 24.03.2022 r., III OSK 1887/21, Lex.

¹⁷ Wyrok NSA z dnia 23.02.2022 r., III OSK 2951/21, Lex.

Bibliografia

- Banaszak B., Kodeks wyborczy. Komentarz, Warszawa 2014.
- Bulira J., Komentarz do art. 228 [w:] H. Królikowski (red.), Obrona Ojczyzny. Komentarz, Warszawa 2024.
- Chomonicz S., Kosowski J., Wybrane zagadnienia odpowiedzialności dyscyplinarnej żołnierzy, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2019, nr 4 (292).
- Chomonicz S., Ustawa o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Komentarz, Toruń 2019.
- Chomonicz S., Zawodowa służba wojskowa [w:] M. Karpiuk, J. Kurek – Sobieraj (red.), Ustawa o obronie Ojczyzny. Komentarz, Warszawa 2025.
- Jagielski J., Komentarz do art. 46 [w:] J. Jagielski (red.), Obywatelstwo polskie. Komentarz do ustawy, Warszawa 2016.
- Kozłowska-Kalisz P., Komentarz do art. 43(ba) [w:] M. Mozgawa (red.), Kodeks karny. Komentarz aktualizowany, Warszawa 2025.
- Kozłowski K., Uprawnienie Prezydenta RP do wyrażania zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego, „Przegląd Prawa Publicznego” 2019, nr 4, s. 89-104.
- Marcinkowski W., Kodeks karny. Część wojskowa. Komentarz, Warszawa 2011.
- Nowikowska M., Bezpieczeństwo osobowe. Postępowanie sprawdzające oraz kontrolne postępowanie sprawdzające, [w:] J. Taczkowska-Olszewska, M. Nowikowska, Prawo do informacji publicznej. Informacje niejawne. Ochrona danych osobowych, Warszawa 2019.
- Nowikowska M., Ochrona informacji niejawnych w systemie bezpieczeństwa państwa po wejściu Rzeczypospolitej Polskiej do NATO, [w:] K. Chałubińska-Jentkiewicz, K. Gawkowski, Z. Nowak, Ł. Piątkowski, K. Wąsik (red.), Bezpieczeństwo narodowe Rzeczypospolitej Polskiej – 25 lat członkostwa w NATO, Warszawa 2024.
- Taczowska – Olszewska J., Stosunek służbowy jako stosunek zatrudnienia [w:] W. Kitler, D. Nowak, M. Stepnowska (red.), Prawo wojskowe, Warszawa 2017.
- Wyrok NSA z dnia 6.03.2024 r., III SA/Po 894/23, Lex.
- Wyrok NSA z dnia 24.03.2022 r., III OSK 1887/21, Lex.
- Wyrok NSA z dnia 23.02.2022 r., III OSK 2951/21, Lex.
- Wyrok NSA z dnia 10.03.2020 r., i OSK 2648/19, Legalis.
- Wyrok NSA z dnia 7.02.2019 r., i OSK 1222/18, Legalis.